

УДК 334.735

Гринюк Н.А.

канд. екон. наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Полтава

РОЗВИТОК КООПЕРАТИВНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

В сучасних умовах господарювання споживча кооперація України розвиває сферу послуг, що надаються пайовикам і некооперованому населенню. Особливо слід відзначити великий потенціал кооперативної діяльності саме у сфері туризму, яка на сьогодні розвивається більш успішно і динамічно, ніж інші галузі економіки.

Саме споживча кооперація як цілісна соціально-економічна система може стати одним з важливих чинників розвитку перспективних видів туризму в Україні. Розвиток кооперативної туристичної діяльності варто розглядати як важливе загальноекономічне завдання, оскільки така діяльність споживчої кооперації буде сприяти вирішенню важливих соціально-економічних проблем регіонів через створення нових робочих місць, розвиток духовності і культури.

Кооперативними законами України [1, 2] та статутами кооперативних організацій [3] передбачено багатогалузевість діяльності кооперативів, що надає

їх діяльності універсальний характер та створює передумови більш ефективного вирішення соціально-економічних завдань системи. В той же час слід зазначити, що на сьогодні система споживчої кооперації практично не використовує своїх можливостей щодо розвитку діяльності в галузі туризму.

Серйозним потенціалом для розвитку саме туристичної інфраструктури є наявна матеріально-технічна база українських кооперативних спілок: перспективним може бути використання наявної мережі підприємств ресторанного бізнесу, баз відпочинку, лікувально-профілактичних установ, тощо. Зручне територіальне та регіональне розміщення підприємств і установ споживчої кооперації в межах України гарантує розвиток популярних на сьогодні видів туризму (сільського зеленого, екологічного, агротуризму тощо).

Туристичні кооперативи сприятимуть соціально-економічному зростанню певного регіону та дадуть змогу підвищити зайнятість населення у цій місцевості. Створення кооперативів у туризмі, здебільшого серед малих суб'єктів туристичного ринку, дасть змогу зменшити свої витрати у туристичній галузі та надасть низку переваг, зокрема взаємодопомогу та підтримку в здійсненні туристичної діяльності:

- зменшення окремих видів витрат (на транспорт, логістику, утримання місцевих культурних та історичних пам'яток) шляхом розподілення їх між членами туристичної кооперації;
- потенційна фінансова підтримка учасників кооперативу;
- оперативність вирішення поточних проблем туристичного обслуговування;
- комплексний соціально-економічний розвиток конкретної місцевості.

Разом з тим, соціально-економічна значимість кооперативної туристичної діяльності усвідомлена ще не в повній мірі. На практиці, туризм розглядається тільки як один з видів рентабельної господарської діяльності, хоча в соціальній сфері кооперативної туристичної діяльності накопичено позитивний міжнародний досвід.

Варто зауважити, що Центральна спілка споживчих товариств України (Укркоопспілка) як член Міжнародного кооперативного альянсу [4] може стати членом структурного підрозділу МКА Міжнародної асоціації туристичних кооперативів (TICA) [5] і розвивати туристичну галузь за сприяння цієї міжнародної організації. Укркоопспілка або окремі її спеціалізовані туристичні організації зможуть брати участь у міжнародних проектах співпраці членів TICA, семінарах, тренінгах, навчаннях для співробітників організацій-членів; отримувати консультації з питань сприяння розвитку міжкооперативних зв'язків у сфері туризму і покращення якості послуг, що пропонуються туристам організаціями-членами TICA.

Значні перспективи має економічне співробітництво в сфері туризму на взаємовигідній основі між українськими спілками та кооперативними спілками країн Центральної та Західної Європи. Враховуючи членство України в EUROCOOP [6] роль такого співробітництва кооперативних організацій України та країн ЄС особливо зростає з огляду на євроінтеграційні пріоритети України. На жаль, суб'єктами господарювання національної системи споживчої кооперації практично не використовується той накопичений позитивний досвід, який мають європейські кооперативні підприємства та спілки в сфері туризму.

Розвитку міжнародного туризму повинна сприяти і співпраця українських кооперативів з партнерами з країн ЄС у формі спільних підприємств, із залученням іноземних інвестицій, зарубіжного досвіду, при використанні франчайзингових чи лізингових операцій.

Розгортання напрямів розвитку туристичної діяльності зумовлює створення цілісної системи стратегічних та оперативних цілей з виконання місії споживчої кооперації в туристичній галузі, основними з яких слід вважати:

- створення системи координації туристичної діяльності в регіоні;
- аналіз наявної інфраструктури та визначення можливостей і обсягів її використання;
- створення туристичного продукту кожного регіону;

- розроблення та впровадження ефективної стратегії маркетингу створеного туристичного продукту;
- створення туристично-рекреаційного комплексу кожного регіону;
- організація відповідної кадрової політики;
- формування іміджу системі споживчої кооперації як осередку європейського туризму.

В цілому, створення і подальший розвиток туристичних, рекреаційних, розважальних кооперативів буде сприяти не тільки ефективному використанню майна споживчої кооперації, а й формуванню конкурентних переваг системи, багатоаспектність яких є підґрунтям для довгострокового ефективного функціонування туристичних підприємств споживчої кооперації на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Список використаних джерел:

1. Про кооперацію: Закон України від 10 лип. 2003 р. № 1087-IV. / Верховна рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-4> (дата звернення: 27.10.2025).
2. Про споживчу кооперацію: Закон України [Електронний ресурс]: Закон України № 2265–XII-ВР від 10.04.1992 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12> (дата звернення: 27.10.2025).
3. Інтернет-сервер офіційного сайту Центральної спілки споживчих товариств України (Укоопспілки). URL: <http://www.coop.com.ua> (дата звернення: 27.10.2025).
4. ICA Activities. URL: <http://www.ica.coop/activities/index.html> (дата звернення: 28.10.2025).
5. International Association of Cooperative Tourism (TICA). URL: <http://www.uia.org/s/or/en/1100036787> (дата звернення: 28.10.2025).
6. EUROCOOP. URL: <http://www.eurocoop.coop> (дата звернення 27.10.2025).